

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PL – Česká meziválečná poezie, Jiří Wolker: Těžká hodina

1. Charakterizujte meziválečné období v české literatuře.

2. Vysvětlete uvedené pojmy, přiřaďte k nim představitele české literatury:
 - a) civilismus
 - b) vitalismus
 - c) poetismus
 - d) surrealismus
 - e) avantgarda

3. Co je proletářská poezie, kde hledá inspiraci, kdo se stává hlavními postavami děl?

4. Vyjmenujte představitele proletářské poezie, uveďte jejich tvorbu věnovanou tomuto uměleckému období.

5. Co je Devětsil? Uveďte jeho hlavní představitele.

Jiří Wolker: Těžká hodina

Balada o očích topičových

Utichly továrny, utichly ulice,
usnuly hvězdy okolo měsíce
a z města celého v pozdní ty hodiny
nezavřel očí svých jenom dům jediný,
očí svých ohnivých, co do tmy křičí,
že za nimi uprostřed strojů, pák, kotlů a železných tyčí
dělníků deset své svaly železem propletlo,
aby se ruce a oči jim změnily ve světlo.

"Antoníne, topiči elektrárenský,
do kotle přilož!"

Antonín dnes, jak před lety dvaceti pěti,
železnou lopatou otvírá pec,
plameny rudé ztad syčí a letí,
ohnivá výheň a mládenec.
Antonín rukama, jež nad oheň ztuhly,
přikládá plnou lopatu uhlí,
a že jen z člověka světlo se rodí,
tak za uhlím vždycky kus očí svých hodí
a oči ty jasné a modré jak květiny
v praménkách drátů nad městem plují,
v kavárnách, v divadlech, nejraděj nad stolem rodiny
v radostná světla se rozsvěcují.

"Soudruzi, dělníci elektrárenští,
divnou ženu vám mám.
Když se jí do očí podívám,
pláče a říká, že člověk jsem prokletý,
že oči mám jiné, než jsem měl před lety.
Když prý šla se mnou k oltáři,
jako dva pecny velké a krásné byly,
teď prý jak v talířku prázdném mi na tváři
po nich jen drobinky dvě zbyly."

Smějí se soudruzi, Antonín s nimi
a uprostřed noci s hvězdami elektrickými
na svoje ženy si vzpomenou na chvíli,
které tak často si dětinsky myslely,
že muž na svět přišel, aby jim patřil.

A Antonín zas, jak před lety dvaceti pěti,
jen těžší lopatou otvírá pec.
Těžko je ženě vždy porozumět,
má jinou pravdu a pravdivou přec.
Antonín očí květ v uhelné kusy
přikládá, neví snad o tom, - spíš musí,
neboť muž vždycky očima širokýma
se rozjet chce nad zemí a mít ji mezi nima
a jako slunce a měsíc z obou stran
paprsky lásky a úrody vjíždět do jejích bran.

V tu chvíli Antonín, topič mozolnatý,
poznal těch dvacet pět roků u pece, u lopaty,
v nichž oči mu krájel plamenný nůž,
a poznáv, že stačí to muži, by zemřel jak muž,
zakřičel nesmírně nad nocí, nad světem vším:

"Soudruzi, dělníci elektrárenští,
slepý jsem, - nevidím!"

Sběhli se soudruzi
přestrašení celí,
dvěma nocemi
domů jej odváděli.
Na prahu jedné noci
žena s děckem sténá,
na prahu druhé noci
nebesa otevřená.

"Antoníne,
muži můj jediný,
proč tak se mi vracíš
v tyto hodiny?
Proč jsi se miloval
s tou holkou proklatou,
s milenkou železnou,
ohněm a lopatou?
Proč muž tu na světě
vždycky dvě lásky má,
proč jednu zabíjí
a na druhou umírá?"

Neslyší slepec, - do tmy se propadá
a tma jej objímá a tma jej opřádá,
raněné srdce už z hrudi mu odchází
hledat si ve světě jinačí obvazy,
však nad černou slepotou veselá lampa visí,
to není veselá lampa, - to jsou oči čísi,
to jsou oči tvoje, jež celému světu se daly,
aby tak nejjasněji viděly a nikdy neumíraly,
to jsi ty, topiči, vyrostlí nad těla zmučené střepy,
který se na sebe díváš, ač sám ležíš slepý.

Dělník je smrtelný,
práce je živá,
Antonín umírá,
žárovka zpívá:

Ženo má, - ženo má,
neplač!

(Walker J.: Básně, Praha 1974)

Interpretace ukázky:

1. Určete literární druh a žánr ukázky.
2. Vysvětlete pojem sociální balada, uveďte autory, kteří se věnovali tomuto žánru.
3. Uveďte rozdíly mezi baladami K. J. Erbena a sociálními baladami.
4. Charakterizujte hlavní postavu ukázky.
5. Vyhledejte v ukázce prvky, které jsou typické pro proletářskou poezii.
6. Nad co je v této baladě povýšena práce?
7. U uvedených příkladů uveďte názvy básnických prostředků, tropů:
 - a) usnuly hvězdy okolo měsíce
 - b) v nichž oči mu krájel plamenný nůž
 - c) očí svých ohnivých, co do tmy křičí
 - d) oči (...) jako dva pecny velké a krásné byly
 - e) teď prý jak v talířku prázdném mi na tváři
 - f) po nich jen drobinky dvě zbyly."
8. Jaké je poslání této básně?

J. Wolker: Těžká hodina

1. Vysvětlete metaforu názvu sbírky a jedné z básní *Těžká hodina*.
2. Jaké je hlavní téma básní sbírky?
3. Uveďte další názvy básní této sbírky.
4. Jak se liší tato básnická sbírka od díla Host do domu?
5. Jakým dalším žánrům se autor věnoval?